

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

CHARACTERISTICS OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHERS' INSTRUCTIONAL
MANAGEMENT UNDER NAKHON PHANOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

อติวิทย์ ศรีจันทร์* ชาญวิทย์ หาญรินทร์ และ ไพฑูรย์ พวงยอด

Atiwit Srijan*, Chanwit Hanrin and Paitoon Puangyod

สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นครพนม 48000

Program in Educational Administration and Development, Faculty of Education,

Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom 48000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: 656150110046@npu.ac.th

รับบทความ 3 สิงหาคม 2567 แก้ไขบทความ 12 กันยายน 2567 ตอบรับบทความ 27 กันยายน 2567 เผยแพร่บทความ กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนของครู และ 4) ศึกษาอำนาจพยากรณ์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 331 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 1) แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.59–0.99 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 และ 2) แบบสอบถามการจัดการเรียนการสอนของครู มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.68–0.98 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (t-test แบบ Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวและการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสถานภาพ โดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2. การจัดการเรียนการสอนของครู โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับการจัดการเรียนการสอนของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ตัวแปรคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ (X_4) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (X_3) ด้านความรู้ความสามารถ (X_1) และด้านความเป็นผู้นำ (X_5) โดยร่วมกันพยากรณ์การจัดการเรียนการสอนของครู ได้ร้อยละ 36 สามารถเขียนสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.58 + .28(X_4) + .27(X_3) + .25(X_1) + .17(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Zy' = .40(Z_4) + .48(Z_3) + .43(Z_1) + .28(Z_5)$$

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา, การจัดการเรียนการสอนของครู, ความเป็นผู้นำ, การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) examine and compare the characteristics of school administrators, 2) examine and compare teachers' instructional management, 3) determine the relationship between characteristics of school administrators and teacher's instructional management, and 4) identify the predictive power of school administrators' characteristics affecting teachers' instructional management under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office. The sample consisted of 331 participants, including school administrators and teachers working in schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2, during the 2023 academic year. The sample size was determined using the Krejcie & Morgan Table and multi-stage sampling. The research tools included two sets of 5- rating scale questionnaires: 1) a set of questionnaires on the characteristics of school administrators, with a concordance index ranging from 0.60 to 1.00, a discriminative power ranging from 0.59 to 0.99, and a reliability of 0.89, and 2) another set on teacher Instructional management, with a concordance index ranging from 0.80 to 1.00, the discriminative power ranging from 0.68 to 0.98, and the reliability of 0.87. Statistics used for data analysis were percentages, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested using t-test for Independent Samples, One-Way ANOVA, and Stepwise multiple regression.

The results revealed that:

1. The overall characteristics of school administrators were rated at the highest level. When classified by status, differences were observed at the .01 level of significance. When considering school sizes, no differences were found.
2. The overall instructional management of teachers was rated at the highest level. The comparative analysis based on status revealed no differences overall. Similarly, no significant differences were found when considering school sizes.
3. The characteristics of school administrators and teachers' instructional management under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2 showed a positive relationship with a moderate level at the .01 level of significance.
4. The four variables of characteristics of school administrators affecting teachers' instructional management under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2, namely vision (X_4), creativity (X_3), knowledge and ability (X_1) and being leaders (X_5), were able to predict teachers' instructional management at 36 percent. The equation can be written as follows:

Forecasting equation in raw scores

$$Y' = 2.58 + .28(X_4) + .27(X_3) + .25(X_1) + .17(X_5)$$

Forecasting equation in standardized scores

$$Zy' = .40(Z_4) + .48(Z_3) + .43(Z_1) + .28(Z_5)$$

Keywords: Characteristics of School Administrators, Teachers' Instructional Management, Being Leaders, Creating and developing a curriculum

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า “ผู้บริหารควรมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์” ซึ่งคำว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ควรแก่การยอมรับ ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน จึงต้องพัฒนานตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารเพื่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียน คือ ระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาจึงต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ ในการบริหารจัดการเรียนการสอน นับว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คุณลักษณะผู้อำนวยการสถานศึกษาที่พึงประสงค์ประกอบด้วย รักศรัทธา ภาวภูมิในศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของความเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา มุ่งมั่นในการบริหารจัดการหลักสูตร และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างวัฒนธรรมคุณภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยในการปฏิบัติงาน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม มีวินัย คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2553, หน้า 31)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายในการพัฒนา คือ “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครอบคลุม และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา เป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ ภาษาที่ 3 และอนุรักษภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และการพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” โดยการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ เปลี่ยนแปลงจากบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียนเป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เรียนรู้แบบร่วมกัน และเรียนรู้จากเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562 ข้อที่ 3 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ว่าด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต และพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ตั้งแต่ การจูงใจ คัดสรรผู้มีความสามารถสูงให้เข้ามาเป็นครูคุณภาพ มีระบบการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะอย่างต่อเนื่อง (พลอยไพลิน นิลกรณ์, 2563, หน้า 1)

การที่ผู้บริหารจะสามารถพัฒนางานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอันจะนำพาสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย คุณลักษณะของผู้บริหาร จะช่วยในการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้ามีศักยภาพในการบริหารงานโรงเรียน ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสม บุคลิกภาพที่ดี มีความสามารถที่จะโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจ เต็มใจ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา มีคุณลักษณะเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบอย่างต่อผู้ร่วมงาน ในเรื่องการวางเป้าหมายในการทำงาน เป้าหมายในการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีความรอบรู้ ริเริ่ม เปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ มีความกระตือรือร้น มีความอดทน ในการรับผิดชอบหน้าที่ มีบุคลิกภาพที่ดี กล้าคิด กล้าตัดสินใจ คุณลักษณะของผู้บริหาร มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษา ให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (อุมาพร ธรรมประเสริฐ, 2562, หน้า 2)

การจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จที่สำคัญ คือ ครูจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้ช่วยเหลือ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ และควรเริ่มต้นจากจุดเล็ก (Start Small) โดยเริ่มจากเทคนิคง่าย ๆ คำนึงถึง การอำนวยความสะดวก ช่วยเหลือผู้เรียนในแต่ละกระบวนการขั้นตอนให้การจัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จทั้งด้านกิจกรรม อุปกรณ์ เวลา และควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายกระตุ้นหรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พฤษพิบูล, 2555, หน้า 5)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นถือเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้ที่มีภาพลักษณ์และมีบทบาททางสังคมเป็นอย่างยิ่ง การบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับทุกคนได้ ควบคุมอารมณ์เก่ง คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำคือ มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ รู้ระเบียบข้อปฏิบัติต่าง ๆ คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือ มีความคิดดีประพฤติปฏิบัติดีสามารถปฏิบัติตามแนวทางเพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์และคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร คือ มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้แผนงานเป็นเครื่องมือในการบริหารสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน มีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (วันชัย สุทธิศาสตร์, 2554, หน้า 9)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเชื่อคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
4. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะประจำตัวทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ที่แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งที่มีมาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

ด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้หรือสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากคนรอบข้างมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษารักในความเป็นธรรม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่นที่มีใช้คนในสถานศึกษา และเป็นผู้ที่มีความยุติธรรมให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เอียงเอนฝักฝ่ายใด ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ตลอดจนการตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเหมาะสม

ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง แนวคิดของผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนา นำเสนอนวัตกรรมและความคิดใหม่ ๆ เพื่อการศึกษาที่ดีขึ้นและการเติบโตที่ยั่งยืนของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นให้มีความคิดสร้างสรรค์และดำเนินการตอบสนองความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมในการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในระยะยาว เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต

ด้านวิสัยทัศน์ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล สามารถมองเห็นทิศทางหรือวางแผนงานในอนาคตได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีการวางแผนรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความเด็ดขาด จริงจัง มีภาวะของผู้นำในตนเองสูง ตรงไปตรงมา เข้าใจสถานการณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนได้ดี รวมถึงสร้างความเข้าใจในการทำงานของสมาชิกในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

การจัดการเรียนการสอนของครู หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน

กระบวนการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนที่ผู้สอนนำมาบริหารจัดการในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระ และวิธีการที่ผู้สอนต้องการสื่อสารกับผู้เรียนให้ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยด้านอื่น ๆ เพื่อให้ครบองค์ความรู้ และมีเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลผู้เรียนเพื่อควมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสร้างและพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำและรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้สอนจะต้องจัดทำและพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ เพื่อให้มีความเป็นปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม จริยธรรมตรงตามที่หลักสูตรกำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่พัฒนาผู้เรียนได้ตรงตามบริบทของสถานศึกษา โดยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวัดและประเมินผล หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งผู้สอนต้องเป็นผู้ประเมินผู้เรียนว่าบรรลุตรงตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับหรือประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

การมีสภาพแวดล้อมเชิงบวก หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่ดีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ถ้าห้องเรียนที่มีความสะอาด สบายตา มีแสงสว่างเพียงพอ ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ดังนั้น สภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดีจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่มีปฏิริยาการโต้ตอบ การสื่อสารซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความเข้าใจหรือสิ่งที่ต้องการให้อีกฝ่ายรับรู้ ทำให้การเรียนการสอนในห้องเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Greenberg and Baron (2003, p. 473) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1. มีแรงขับสูง (Drive) คือ ความทะเยอทะยาน ต้องการที่จะประสบความสำเร็จมีพลัง ความริเริ่ม และการกระทำที่ทุ่มเทแบบสู้ไม่ถอย 2. มีความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรม (Honesty & Integrity) มีความน่าเชื่อถือได้เปิดใจกว้างและมีความน่าไว้วางใจ 3. มีแรงจูงใจในการเป็นผู้นำ (Leadership Motivation) ความต้องการจะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น และใช้อิทธิพลในการบรรลุวัตถุประสงค์ 4. ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) คือ ความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ 5. มีความรู้ในด้านธุรกิจ (Knowledge of the Business) ผู้นำจะต้องมีความรู้ในธุรกิจหรือกิจกรรมที่ปฏิบัติ ความรู้เกี่ยวกับกิจการของหน่วยงาน โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีในการทำงาน 6. มีความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในที่ทำงาน

Northouse (2007, pp. 19–21; อ้างถึงใน สุธีลักษณ์ (นิติธรรม) แก่นทอง, 2555, หน้า 21) ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีลักษณะเด่น ๆ 5 ประการ ได้แก่ 1. ปัญญา (Intelligence) ผู้นำต้องมีความเฉลียวฉลาด และพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น 2. ความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) ผู้นำต้องมีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งความมั่นใจในตนเองนี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะและทักษะผู้นำต้องมีทักษะในการทำงานและการแก้ปัญหา 3. ความแน่วแน่ (Determination) ผู้นำต้องมีความแน่วแน่ในการทำงานตลอดจนความมุ่งมั่นในการทำงาน 4. การยึดมั่นในคุณธรรม (Integrity) ผู้นำต้องยึดมั่นในหลักคุณธรรมที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ 5. ความมนุษยสัมพันธ์ (Sociability) ผู้นำที่ดีต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับผู้ใต้บังคับ ผู้บัญชา และบุคคลภายนอกองค์กร

บุญชัย พิทักษ์ดำรงกิจ (2540, หน้า 92; อ้างถึงใน สัมมา ธรณิธย์, 2556, หน้า 254) ได้กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำ 9 ประการ คือ 1. ความซื่อสัตย์ คือ ความตั้งใจดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความวิริยะอุตสาหะ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ 2. ความน่าเชื่อถือ เป็นความรู้สึกลักษณะหนึ่งที่มีต่อบุคคลหรือต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ความน่าเชื่อถือที่มีต่อตัวผู้นำจากความรู้ ความสามารถ ความมีศีลธรรม การปรับตัว ความสุขุม รอบคอบ และความเป็นมิตรของผู้นำ ฯลฯ 3. ความยุติธรรมเป็นสิ่งที่ผู้นำต้องคำนึงเสมอว่าทุกคนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ คนที่มีปัญหาไม่ว่าอยู่ในระดับใดสามารถแก้ไข และปรับพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสมได้ คงจะทำงานได้ดีหรือไม่ได้อยู่ที่การสอนงาน การชี้แนะ และการจูงใจให้ยอมรับหลักการเปลี่ยนแปลง ขึ้นพื้นฐานก่อนการมองคนในแง่ดีทำให้คนมีกำลังใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล 4. ความมีเหตุผลผู้นำต้องเป็นคนรอบรู้ที่เกิดจากการคิด วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาจากการฟัง การอ่าน และตรวจสอบแหล่งข่าวข้อมูลอย่างเป็นกระบวนการ เพื่อให้ความคิดเกิดจากเหตุโยงไปหาผล และความคิดจากผลวกกลับไปหาเหตุ ผู้นำเป็นผู้รู้เท่าทันเหตุการณ์ เมื่อจะสั่งการแต่ละครั้งต้องคาดได้ว่าผลอะไรตามมา หรือเมื่อเห็นความผิดปกติเกิดขึ้นในองค์กรต้องสามารถบอกได้ว่ามาจากสาเหตุอะไร 5. ความรับผิดชอบแนวคิดในปัจจุบันถือว่าความเป็นผู้นำเกิดจากการพัฒนาบุคคล มิใช่เกิดจากคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำเอง พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นผู้นำ คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ คำพูด และการกระทำเป็นพฤติกรรมที่สำคัญของผู้ที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของผู้นำ หากผู้นำขาดพฤติกรรมนี้จะทำให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาไม่อุทิศตนเองให้กับงานอย่างเต็มที่หรือไม่ใช้ขีดความสามารถในตัวเองทั้งหมดให้กับการทำงาน 6. ความสามารถที่พึงพาได้ เป็นความสามารถในการเลือกคนดีมีความสามารถมาทำงานในองค์กร และความสามารถในการก่อให้เกิดความเป็นน้ำใจเดียวกันของคนในองค์กร งานที่สำเร็จลงได้มิใช่ด้วยความสามารถหรือความเก่งของคนใดคนหนึ่ง แต่ต้องอาศัยทุกคน ผู้นำจึงต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมของความสามารถของทุกคนในองค์กร คือ ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างดี 7. ความเปิดเผย จะสะท้อนถึงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้นำต้องแสดงให้ผู้ร่วมงานเห็นความจริงใจ และในฐานที่ปรึกษาแนะนำเพื่อให้ผู้ร่วมงานมีอิสระที่จะพูดด้วยความรู้สึกที่แท้จริง ความเปิดเผยจึงมีความสำคัญต่อผู้นำ และผู้ร่วมงานที่ตั้งใจจะแก้ไขปัญหาาร่วมกัน 8. ความคิดสร้างสรรค์ จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในแง่ความเป็นไปได้และมองโลกในแง่ดี ผู้นำจะแสดงให้เห็นได้ว่าสิ่งต่าง ๆ มีความเป็นไปได้อย่างเป็นจริง ไม่ใช่อย่างเพ้อฝัน และสามารถแยกแยะความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจน 9. ความสามารถในการทำงานของตนเอง ผู้นำต้องมีความรู้อย่างแท้จริงในงาน

ชัยยนต์ เพาพาน (2559, หน้า 62-63) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต ซึ่งสรุปพอสังเขปได้ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2. ด้านความรู้ทางวิชาการ 3. ด้านการเป็นประกอบการ 4. ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ 5. ด้านความสามารถด้านเทคโนโลยี 6. ด้านการสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวก 7. ด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

บรรจง ลาวะลี (2560, หน้า 70-71) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารจะต้องมีความรู้เชิงทฤษฎี ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้ 1. ความรู้ทางวิชาการ 2. คุณธรรมจริยธรรม 3. นักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ 4. ด้านความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยี 5. นักสร้างพลังและแรงบันดาลใจเชิงบวก

ศุภมาส แก้วเกลื่อน (2560, หน้า 98-99) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร มี 6 ด้าน คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านภาวะผู้นำ และด้านสังคม

โยธิน นิลคช (2561, หน้า 414) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การบริหารที่มุ่งเน้นการพัฒนาขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การพัฒนาก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลาย ๆ ด้าน ที่กำลังจะ

เกิดขึ้นภายในอนาคต ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมี สิ่งสำคัญที่สุดคือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำ ต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความสามารถด้านวิชาการ การสื่อสาร และเทคโนโลยี การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ นักสร้างพลังสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวก ตัวแบบที่ดี และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

จรัส อติวิทยากรณ์ (2563, หน้า 1307) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะทางวิชาชีพ มีความเป็นผู้หน้าที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงทางปฏิบัติงานทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายทางการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ บริหารงาน โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม

ยุวเรศ ประดู่, บรรจง เจริญสุข และโสภณ เพ็ชรพวง (2564, หน้า 53) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพ และความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทในการบังคับบัญชา วินิจฉัยสั่งการและตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

พสุ เดชะรินทร์ (2560, ออนไลน์) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารในยุค 4.0 ว่าควรจะต้องประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในยุค 4.0 ไม่ได้ต่างจากผู้บริหารในอดีต แต่ก็มีคุณลักษณะ 4 ประการที่โดดเด่นออกมาสำหรับยุคปัจจุบัน ประกอบด้วย 1. ความถ่อมตัวหรือ Humble ซึ่งคือ การที่ผู้บริหารพร้อมที่จะยอมรับว่าบุคคลอื่นมีความรู้หรือความเชี่ยวชาญมากกว่าตนเอง และพร้อมที่จะขอความรู้และรับฟังผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งในเรื่องของความถ่อมตัวนี้ บางตำราก็เรียกให้จำเพาะไปเลยว่า Intellectual Humility หรือความถ่อมตัวทางปัญญา ทั้งนี้ เนื่องจากในปัจจุบัน ความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ มีการแพร่กระจายไปอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ทุก ๆ คนมีโอกาสในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เท่ากันหมด 2. การปรับตัว หรือ Adaptable นั้น หมายถึง การยอมรับว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การตัดสินใจที่ผ่านมามีอาจจะผิดพลาด และผู้บริหารจะต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนการตัดสินใจจากข้อมูลใหม่ ๆ ที่ได้รับในอดีต การที่ผู้บริหารเปลี่ยนการตัดสินใจไปมาอาจจะดูแล้วเป็นจุดอ่อนและผิดหลักของความเป็นผู้นำที่ดี 3. มีวิสัยทัศน์ หรือ Visionary คือ ความสามารถในการมองเห็นถึงทิศทางในระยะไกล แม้จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหรือความไม่แน่นอนในระยะสั้น 4. การมีส่วนร่วม หรือ Engaged คือ การที่ผู้บริหารพร้อมที่จะสื่อสาร รับฟัง พูดคุยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การสื่อสารและการมีส่วนร่วมกลายเป็นกลไกหนึ่ง ที่ผู้บริหารจะทั้งได้รับข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา และในทางกลับกันก็เป็นช่องทางให้ผู้บริหารได้สื่อสารถึงทิศทางและการตัดสินใจที่เกิดขึ้น

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา	Greenberg and Baron (2003, p. 473)	Northouse (2007, pp. 19-21)	สัณฐา รัตนชัย (2556, หน้า 254)	ชัยนัฐ เพาพาน (2559, หน้า 62-63)	บรรจง ลาวะลี (2560, หน้า 70-71)	ศุภมาส แก้วเกลื่อน (2560, หน้า 98-99)	โยธิน นิลคช (2561, หน้า 414)	จรัส อติวิทย์ภรณ์ (2563, หน้า 1307)	ยุวเรศ ประดู, บรรจง เจริญสุขและโสภณ เพ็ชรพวง (2564, หน้า 53)	พสุ เดชะรินทร์ (2560, ออนไลน์)	ความถี่
1. ความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		8*
2. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้				✓			✓				2
3. วิสัยทัศน์				✓		✓	✓	✓		✓	5*
4. การมีส่วนร่วม										✓	1
5. มีการจูงใจ								✓			1
6. การประกอบการ				✓							1
7. รอบคอบ			✓								1
8. ความเชื่อมั่นในตนเอง	✓	✓									2
9. มีความรับผิดชอบ			✓								1
10. ความสามารถในการบริหาร								✓			1
11. ความทะเยอทะยาน	✓										1
12. ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก							✓	✓		✓	3
13. บุคลิกภาพ						✓			✓		2
14. มีมนุษยสัมพันธ์		✓				✓					2
15. ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ดี			✓								1
16. คุณธรรม จริยธรรม	✓	✓	✓		✓	✓			✓		6*
17. ความซื่อสัตย์สุจริต	✓		✓								2
18. ความยุติธรรม			✓								1
19. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	✓		✓	✓	✓		✓			✓	6*
20. ความเป็นผู้นำ						✓	✓		✓	✓	4*
21. มีความขยัน อดทน			✓								1
22. มีความเด็ดเดี่ยว		✓									1
23. ความสามารถด้านเทคโนโลยี				✓	✓						2

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา										
	Greenberg and Baron (2003, p. 473)	Northouse (2007, pp. 19-21)	สัมนา รณินธ์ (2556, หน้า 254)	ชัยนัต เพาพาน (2559, หน้า 62-63)	บรรจง ลาวะลี (2560, หน้า 70-71)	ศุภมาส แก้วเกลื่อน (2560, หน้า 98-99)	โยธิน นิลคช (2561, หน้า 414)	จรัส อติวิทย์ภรณ์ (2563, หน้า 1307)	ยุวเรศ ประดับ บรรจง เจริญสุขและโสภณ เพ็ชรพวง (2564, หน้า 53)	พสุ เดชะรินทร์ (2560, ออนไลน์)
24. มีความจริงใจ			✓							1
25. รับฟังความคิดของผู้อื่น								✓		1
26. ถ่อมตัว								✓		1
27. สร้างแรงบันดาลใจ				✓	✓		✓			3
28. เป็นแบบอย่างที่ดี							✓			1

จากตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของผู้บริหารผู้วิจัยเลือกสังเคราะห์จากการคุณลักษณะของผู้บริหาร ผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไปเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ได้แก่ (1) ด้านความรู้ความสามารถ (2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (3) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4) ด้านวิสัยทัศน์ (5) ด้านความเป็นผู้นำ

McIlrath and Huitt (1995, p. 38; อ้างอิงมาจาก (Proctor, 1984, unpagged) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบด้านการเรียนการสอน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1. สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา (School Climate) คือ สภาพบรรยากาศ และสภาวะแวดล้อมทางสังคมโดยรอบที่ส่งผลต่อการเรียน อาทิ เจตคติ/ทัศนคติ ระดับมาตรฐานกลาง ความเชื่อมั่น/คาดหวัง 2. ลักษณะของผู้เรียน (Student Characteristics) คือ คุณลักษณะพื้นฐานเฉพาะ บุคคลอันส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ อาทิ พฤติกรรมการแข่งขัน ประสบการณ์ก่อนหน้า ลักษณะทางสังคม 3. ความคาดหวังของผู้สอน (Teacher Expectation) คือ เจตคติต่อประสิทธิภาพของบุคคลที่ส่งผลให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิภาพ 4. การมีปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ (Interactions) คือ มวลกิจกรรม การสื่อสารและให้ข้อมูลย้อนกลับต่าง ๆ 5. การแสดงผลลัพธ์อย่างทันทีทันใด (Outcomes intermediate) คือ โอกาสทางการ เรียนรู้ที่ครบถ้วนตามเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนด

Borich (2004, pp. 11-21) กล่าวถึง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูจากพฤติกรรมหลัก (behaviors) 5 ด้าน ได้แก่ (1) การสร้างความชัดเจนในบทเรียน (lesson clarity) หมายถึง การเตรียมการในการจัดการเรียนการสอนที่นักเรียนทราบถึงขอบข่ายของเนื้อหาที่สัมพันธ์กับสิ่งที่เรียน การตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียนก่อนเริ่มทำการเรียนการสอน และการรู้ถึงระดับความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งประกอบด้วย การแจ้งจุดประสงค์การเรียนการสอนการนำนักเรียนเข้าสู่บทเรียนใหม่ การตรวจสอบงานและความรู้เดิมของนักเรียน การให้คำแนะนำในการเรียนแก่นักเรียน การรู้ความสามารถของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนตามความสามารถที่มีอยู่ของนักเรียน (2) การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย หมายถึง การที่ครูนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์สร้างความสนใจ

ในการจัดการเรียนการสอน การแสดงความกระตือรือร้นและควมมีชีวิตชีวาในการสอน การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย การให้รางวัลและส่งเสริมแรงต่าง ๆ การใช้คำถามและปัญหาที่หลากหลายรูปแบบ และการให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็น (3) การแสดงความใส่ใจในงานการสอน หมายถึง การที่ครูติดตามพัฒนาการเรียนการสอน ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย การพัฒนาหน่วยการเรียน คือ แผนการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดการในด้านการบริหารหรืองานธุรการอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่ปฏิบัติอยู่ การหยุดหรือห้ามปรามพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนในขณะที่จัดการเรียนการสอน การเลือกวิธี จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนการสอน การกำหนดวงจรการทบทวนการแจ้งผลการเรียนการสอนและการทดสอบที่เป็นระบบแน่นอน (4) การทำให้กระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนมีประสิทธิภาพ หมายถึง การที่ครูใช้วิธีการต่าง ๆ ในการกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนรับทราบความก้าวหน้าของตนเองในการเรียนเป็นระยะ ๆ ประกอบด้วย การวัดผลการเรียนการสอนของนักเรียน การให้ข้อมูลกลับในโอกาสที่เหมาะสม การใช้กิจกรรมเป็นรายบุคคลและกลุ่ม การให้คำชมเชยที่มีความหมาย การควบคุม ติดตาม และตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนการสอนของนักเรียน (5) การส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ หมายถึง การที่ครูวางแผนปรับเปลี่ยนเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหาเดิม รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดอัตราความก้าวหน้าในการเรียนอย่างต่อเนื่องจนบรรลุจุดประสงค์สูงสุดที่คาดหวัง ประกอบด้วย การกำหนดเนื้อหาหน่วยการเรียนหรือแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับลำดับขั้นการเรียนการสอน การให้คำตอบที่ถูกต้องแก่นักเรียนที่ตอบถูกบางส่วน ตอบถูกแต่ไม่แน่ใจ และตอบไม่ถูกในทันทีทันใด การจัดแต่งเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นส่วนย่อย ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล การเปลี่ยนเนื้อหาใหม่ให้น้อยลงและง่ายต่อความเข้าใจ

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2555, หน้า 6-32) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญมี 5 ด้าน คือ

1. หลักสูตรและสาระการเรียนรู้
2. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้
3. สื่อและเทคโนโลยีที่ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้
4. แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. กระบวนการบริหารจัดการ

สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557, หน้า 15-16) การจัดการเรียนการสอนมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1. ผู้เรียน 2. บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ 3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน

ศุภักษร พองจางวาง และกอบสุข คงมนัส (2559, หน้า 5) องค์ประกอบของร่างรูปแบบการเรียนการสอนฯ พบว่าร่างรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (5) การวัดและประเมินผล

วิทยา พัฒนเมธาดา (2560, ออนไลน์) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้มี 2 องค์ประกอบ คือ 1. ผู้สอน จำเป็นจะต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการ เพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตน และการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใด จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ (1) ผู้เรียน (2) บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ (3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน บรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน 2. ผู้เรียน ธรรมชาติของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก เกี่ยวกับความสามารถของสมอง ความถนัด ความสนใจ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ ความต้องการพื้นฐานหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ศักยภาพผู้เรียน

กฤษณ์พัชร์ พงษ์พานิชย์ (2561, หน้า 10) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนนักเรียนระดับปฐมวัยที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2. ด้านการบริหารจัดการในชั้นเรียน 3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ 4. ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา 5. ด้านความเป็นครู

เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2562, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนดไว้มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จนถึง การประเมินผล ซึ่งในการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมและผู้สอนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) (2562, หน้า 1) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายงานการสอน ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน (3) ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ และ (4) งานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

เก็จกนก เอื้องวงศ์ และคณะ (2562, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนการสอนที่กำหนดไว้มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จนถึง การประเมินผล ซึ่งในการจัดการเรียนรู้มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

ศุภวรรณ การุญญะวีร์ (2564, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ เช่น การใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอน การทดสอบ เป็นต้น รวมทั้งความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำแก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการให้กำลังใจ ให้ความรักและความเอาใจใส่ด้วย โดยมีองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) หลักสูตรการเรียนการสอน (2) การจัดการเรียนการสอน (3) สื่อการเรียนการสอน (4) การวัดผลประเมินผล

ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู

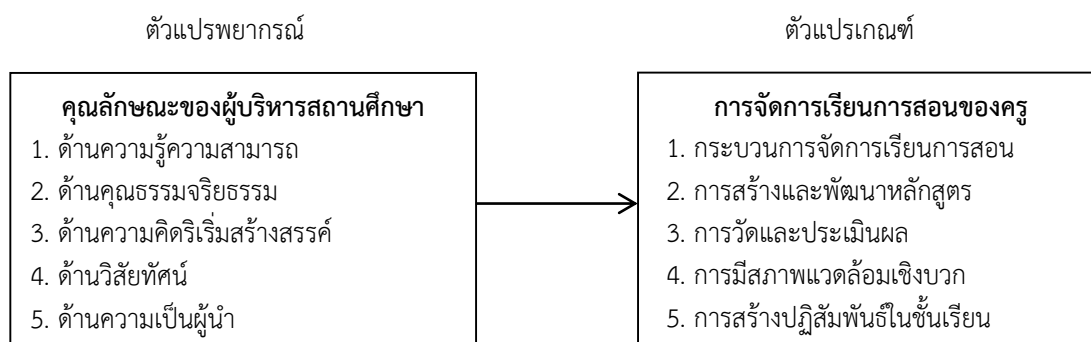
องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู	McIlrath and Huitt, (1995, p. 38)	Borich (2004, pp. 11-21)	เพิ่มทอง ศิริแสงเลิศ (2555, หน้า 6-32)	สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557, หน้า 15-16)	ศุภกฤษ พองจางวาง และกอบสุข คงมนัส (2559, หน้า 5)	วิทยา พัฒนเมธาดา (2560, ออนไลน์)	กฤษณ์สิทธิ์ พงษ์พานิชย์ (2561, หน้า 10)	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูฯ (ก.ค.ศ.) (2562, หน้า 1)	เก็จกนก เอื้องวงศ์ และคณะ (2562, หน้า 10)	ศุภวรรณ การุญญะวีร์ (2564, หน้า 4)	ความถี่
1. ผู้สอน						✓					1
2. บริหารจัดการชั้นเรียน							✓				1
3. ความรู้ความเข้าใจในสาระที่สอน					✓						1
4. ความตั้งใจสอน	✓										1
5. เจตคติต่อการสอน	✓										1
6. สภาพแวดล้อม	✓			✓		✓			✓		4*
7. ผลการเรียนรู้	✓							✓			2

ตาราง 2 (ต่อ)

องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนของครู	McIlrath and Huitt, (1995, p. 38)	Borich (2004, pp. 11-21)	เพิ่มทอง ศิริแสงเลิศ (2555, หน้า 6-32)	สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557, หน้า 15-16)	ศุภักษร พອງจางวาง และกอบสุข คงมนัส (2559, หน้า 5)	วิทยา พัฒนเมธาดา (2560, ออนไลน์)	กฤษณ์สวัสดิ์ พงษ์พานิชย์ (2561, หน้า 10)	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูฯ (ก.ค.ศ) (2562, หน้า 1)	เกตุกนก เอื้อวงศ์ และคณะ (2562, หน้า 10)	ศุภวรรณ กาญจนวิจิตร (2564, หน้า 4)	ความถี่
8. สร้างและพัฒนาหลักสูตร			✓		✓		✓	✓	✓	✓	6*
9. สื่อการเรียนการสอน								✓		✓	2
10. การวัดและประเมินผล					✓		✓	✓	✓	✓	5*
11. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้								✓			1
12. การปฏิสัมพันธ์	✓			✓		✓			✓		4*
13. การแสดงผลอย่างทันสมัย	✓										1
14. บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้			✓								1
15. แหล่งเรียนรู้			✓					✓			2
16. ภูมิปัญญาท้องถิ่น			✓								1
17. ความเป็นครู							✓				1
18. สร้างความชัดเจนในบทเรียน		✓									1
19. ใช้กิจกรรมในการเรียนการสอน		✓									1
20. กระบวนการจัดการเรียนการสอน		✓	✓		✓		✓	✓	✓	✓	7*
21. เทคโนโลยี								✓			1
22. วิธีการจัดการเรียนการสอน					✓				✓		2
23. ใส่ใจในการสอน		✓									1
24. ส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ		✓									1

จากตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนของครูผู้วิจัยเลือกสังเคราะห์จากการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้วิจัยเลือกองค์ประกอบด้านที่มีความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อย ได้แก่ (1) กระบวนการจัดการเรียนการสอน (2) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร (3) การวัดและประเมินผล (4) การมีสภาพแวดล้อมเชิงบวก (5) การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยได้วางแผนดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้ 1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล 4. การวิเคราะห์ข้อมูล 5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,313 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 181 คน และครู จำนวน 2,132 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, 2566 : 8 พฤษภาคม 2566)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 331 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 110 คน และครู จำนวน 221 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน ของจำนวนครูและผู้บริหารทั้งหมด จำนวน 2,313 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ มี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพและขนาดสถานศึกษาเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 3 แบบสอบถามการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .59–.99 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 และแบบสอบถามการจัดการเรียนการสอนของครู มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .60–1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .68–.98 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ขออนุญาตจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง

2. นำหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม พร้อมด้วยแบบสอบถามส่งถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Forms) ไปให้สถานศึกษา ทั้งหมด 31 สถานศึกษา จำนวน 331 ฉบับ

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google Forms) พร้อมทั้งสำรวจความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหาในแบบสอบถาม โดยจัดส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 331 ฉบับ ได้คืน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ใช้ค่าดัชนี ความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ IOC ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ความสามารถ

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นสูงกว่าครูทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา	สถานภาพ				t	Sig
	ผู้บริหารโรงเรียน		ครู			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.63	.47	4.35	.47	5.19**	.00
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.82	.28	4.41	.54	9.06**	.00
3. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.84	.26	4.39	.54	10.00**	.00
4. ด้านวิสัยทัศน์	4.85	.18	4.43	.42	12.83**	.00
5. ด้านความเป็นผู้นำ	4.85	.16	4.35	.49	13.66**	.00
รวม	4.80	.22	4.39	.44	11.17**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ระหว่างขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

คุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านความรู้ความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	.06	2	.03	.12	.88
	ภายในกลุ่ม	78.50	328	.24		
	รวม	78.56	330			
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.01	2	.01	.03	.97
	ภายในกลุ่ม	84.73	328	.26		
	รวม	84.74	330			
3. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	.00	2	.00	.00	1.00
	ภายในกลุ่ม	86.69	328	.26		
	รวม	86.69	330			
4. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.09	2	.05	.28	.76
	ภายในกลุ่ม	54.68	328	.17		
	รวม	54.77	330			
5. ด้านความเป็นผู้นำ	ระหว่างกลุ่ม	.17	2	.08	.38	.69
	ภายในกลุ่ม	72.94	328	0.22		
	รวม	73.11	330			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.04	2	.02	.10	.91
	ภายในกลุ่ม	60.69	328	.19		
	รวม	60.73	330			

2. ผลการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นสูงกว่าครู เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นสูงกว่าครูทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การจัดการเรียนการสอนของครู	สถานภาพ				t	Sig.
	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.63	.28	4.34	.37	7.72**	.00
2. ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.63	.46	4.45	.35	3.56**	.00
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.56	.35	4.38	.34	4.34**	.00
4. ด้านการมีสภาพแวดล้อมเชิงบวก	4.73	.27	4.48	.41	6.60**	.00
5. ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน	4.70	.32	4.57	.34	3.47**	.00
รวม	4.65	.28	4.45	.27	6.45**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ระหว่างขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

การจัดการเรียนการสอนของครู	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.21	2	.10	.75	.47
	ภายในกลุ่ม	45.15	328	.14		
	รวม	45.36	330			
2. ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	.42	2	.21	1.31	.27
	ภายในกลุ่ม	52.43	328	.16		
	รวม	52.85	330			
3. ด้านการวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.47	2	.23	1.88	.15
	ภายในกลุ่ม	40.88	328	.12		
	รวม	41.35	330			
4. ด้านการมีสภาพแวดล้อมเชิงบวก	ระหว่างกลุ่ม	.18	2	.09	.60	.55
	ภายในกลุ่ม	49.83	328	.15		
	รวม	50.02	330			
5. ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน	ระหว่างกลุ่ม	.13	2	.06	.57	.57
	ภายในกลุ่ม	37.11	328	.11		
	รวม	37.24	330			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.26	2	.13	1.60	.20
	ภายในกลุ่ม	26.89	328	.08		
	รวม	27.16	330			

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการจัดการเรียนการสอนของครู ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = 0.49$)

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y ₅	Y
X ₁	1.00	.70**	.72**	.62**	.47**	.79**	.61**	.40**	.30**	.29**	.15**	.46**
X ₂		1.00	.91**	.87**	.81**	.95**	.63**	.33**	.12*	.27**	.22**	.41**
X ₃			1.00	.81**	.79**	.94**	.62**	.34**	.09	.20**	.15**	.37**
X ₄				1.00	.92**	.93**	.64**	.44**	.21**	.43**	.29**	.53**
X ₅					1.00	.88**	.54**	.33**	.20**	.38**	.34**	.46**
X						1.00	.67**	.41**	.20**	.35**	.25**	.49**
Y ₁							1.00	.76**	.48**	.40**	.33**	.78**
Y ₂								1.00	.60**	.37**	.49**	.84**
Y ₃									1.00	.59**	.50**	.81**
Y ₄										1.00	.48**	.74**
Y ₅											1.00	.71**
Y												1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มี 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) อยู่ระหว่าง .47 – .92 โดยตัวแปรทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันทำนายอภิปรัชญาความแปรปรวนการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ได้ร้อยละ 36 ($R^2 = .36$)

ตัวแปรพยากรณ์		X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
1. ด้านความเป็นผู้นำ	X ₁	1.00	.70**	.72**	.62**	.47**
2. ด้านความรู้ความสามารถ	X ₂		1.00	.91**	.87**	.81**
3. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	X ₃			1.00	.81**	.79**
4. ด้านวิสัยทัศน์	X ₄				1.00	.92**
5. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	X ₅					1.00

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณข้างต้น สามารถเขียนสมการได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.58 + .28(X_4) + .27(X_3) + .25(X_1) + .17(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Zy' = .40(Z_4) + .48(Z_3) + .43(Z_1) + .28(Z_5)$$

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีผลในการกำหนดทิศทางและประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญ รวมถึงความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนและผู้สอน ผู้บริหารควรมีความรู้และความสามารถที่เหมาะสมในการดำเนินงานของสถานศึกษา อีกทั้งคุณธรรมจริยธรรมจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างสถานภาพที่ดีและเต็มไปด้วยความสุข การมีผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ และการเติบโตที่ยั่งยืนของสถานศึกษา โดยสอดคล้องกับ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2560, หน้า 39) เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญมากเนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ พัฒนาของนักเรียนและบุคลากร มีวิสัยทัศน์เชิงยาวนานที่กำหนดทิศทาง เป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาของตน จะสะท้อนค่านิยม ปรัชญา และวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารต้องการที่จะสร้างให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของพวกเขา วิสัยทัศน์นี้เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการนำทีม สดุดความดีเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จและการพัฒนาของสถานศึกษา เพราะบทบาทของพวกเขาไม่เพียงแต่การจัดการทรัพยากรและดำเนินงานประจำวัน แต่ยังต้องมีความสามารถในการแนะนำ สร้างสรรค์และปรับตัวต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง (อัมราภรณ์ เดือนจำรูญ, 2562, หน้า 53–54) เมื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Swaringim (1982, pp. 17–18) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาลกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในเมืองเซนต์หลุยส์ รัฐมิสซูรี ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน ในทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ การวิเคราะห์และการตัดสินใจ การสื่อสาร คุณธรรมจริยธรรม วิสัยทัศน์

2. ผลการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนการสอนของครู นอกจากจะต้องดำเนินการตามหลัก แนวปฏิรูปการศึกษาแล้ว กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงหลักการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี

สำหรับนักเรียน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา นาคเกี้ยว (2565, หน้า 90) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนของครู จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครู นอกจากจะต้องดำเนินการตามหลักแนวปฏิรูปการศึกษาแล้ว กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงหลักการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีสำหรับนักเรียน เฉลิมพล ศรีรักษะ, มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์ และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2560, หน้า 67) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีความสัมพันธ์ในทางบวกทุกตัว และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนของครู นอกจากจะต้องดำเนินการตามหลักแนวปฏิรูปการศึกษาแล้ว กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงหลักการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีสำหรับนักเรียน (ปฎิมาภาญจน์ แสนโสภากวัน, 2560, หน้า 68)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา กับการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = 0.49$) กับการจัดการเรียนการสอนของครู ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายการจัดการเรียนการสอนมีความเป็นสากล มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่ดี ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่แปลกใหม่ ทันสมัย และน่าสนใจ สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเพิ่มพูน ความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีผ่านสื่อ สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนของครู นอกจากจะต้องดำเนินการตามหลักแนวปฏิรูปการศึกษาแล้ว กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงหลักการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีสำหรับนักเรียน อุษา นาคเกี้ยว (2565, หน้า 101) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. การวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) อยู่ระหว่าง .47-.92 โดยตัวแปรทั้ง 4 ด้าน ร่วมกันทำนายอธิบายความแปรปรวนการจัดการเรียนการสอนของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ได้ร้อยละ 36 ($R^2 = .36$) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน มีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีคุณลักษณะและบทบาทในการบริหารสถานศึกษาให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู นอกจากจะต้องดำเนินการตามหลักแนวปฏิรูปการศึกษาแล้ว กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงหลักการและวิธีการต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีสำหรับนักเรียน สิทธิณี ประภัสร์, อำนาจ บุญประเสริฐ และพจนีย์ มั่งคั่ง (2565, หน้า 93-94) ได้ทำการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก (2) ด้านวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมากคุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ ด้านวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางด้านการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รองลงมา ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายทิศทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนได้อย่างชัดเจนมีความเป็นไปได้ ตามลำดับ คุณลักษณะของผู้บริหารมีอาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส รองลงมา มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา และยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเสริมสร้างคุณลักษณะในแต่ละด้านไปเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาตนเองในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อีกทั้งยังสามารถนำแนวทางที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ที่มีอยู่มาบริหารจัดการให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ดีขึ้น ผู้บริหารและครูที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการศึกษาในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา รวมถึงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู และอำนาจพยากรณ์ของคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสภาพ พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน และการจัดการเรียนการสอนของครู โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามสภาพ พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เมื่อเปรียบเทียบจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งยังมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีตัวแปรพยากรณ์ 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความรู้ ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ โดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 36 ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาตนเองในการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของครู อีกทั้งยังสามารถนำแนวทางที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ที่มีอยู่มาบริหารจัดการให้เหมาะสม ให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรู้ความสามารถ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ความสามารถในการใช้ความคิด ตลอดจนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรที่ใช้จัดการเรียนการสอน การวางแผนและการเงิน การสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร การเป็นผู้นำ การวิเคราะห์ข้อมูลและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาหาความรู้ ฝึกฝนทักษะด้านความรู้ความสามารถ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ตนเองมีความสามารถในการใช้ความคิด โดยเน้นคุณภาพและประสิทธิผลขององค์กรเป็นหลัก

1.2 ผลจากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีสื่อ/อุปกรณ์การเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมระหว่างการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ครูจะต้องมีการจัดทำและพัฒนาสื่อ/อุปกรณ์การเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมระหว่างการจัดการเรียนการสอน จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการวัดและประเมินผลและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีการพิจารณาตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีคุณสมบัติหรือเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนตรงตามที่กำหนดไว้ ดังนั้น ครูจะต้องมีการพิจารณาตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีคุณสมบัติหรือเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนตรงตามที่กำหนดไว้ให้ละเอียดมากขึ้น จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผลจากการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า ด้านที่ส่งผล คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านนี้ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูของสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครูของสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา ศูนย์การศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นในระดับต่าง ๆ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม กลไก และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในภายภาคหน้า

2.2 ควรมีการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 และเขตอื่น ๆ ต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21, *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 12.
- กฤษณ์สัส พงษ์พานิชย์. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนนักเรียนระดับปฐมวัยที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(1), 1-12.
- เก็จนก เอื้อวงศ์ และคณะ. (2562). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (2555). *หน่วยที่ 6 การบริหารจัดการเรียนรู้. ในประมวลชุดวิชาการ จัดและบริหารองค์การทางการศึกษา*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรัส อติวิทยากรณ์. (2563). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของข้าราชการครูในเครือข่ายพันธสัญญาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. *วารสารการประชุมภาคใต้วิชาการระดับชาติและนานาชาติ*, 1(11), 1307..
- เฉลิมพล ศรีรักษ์, มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์ และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 14(67), 67-76.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21.*
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด*, 6(2), 70-71.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10),* กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ปฐมิกากาญจน์ แสนโสภานัน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนบ้านฉางกาญจนกุลวิทยา อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พลอยไพลิน นิลกรรณ์. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก *Active Learning*. ลำปาง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35.
- พสุ เดชะรินทร์. (2560). ผู้นำในยุค 4.0. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/115952>. 7 พฤษภาคม 2566.
- พาติยะห์ ไทยสนิท. (2559). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้สื่อสังคมเพื่อการจัดการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองศึกษานิเทศก์ เขต 1. การศึกษาอิสระ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุวเรศ ประดู่, บรรจง เจริญสุข และโสภณ เพ็ชรพวง. (2564). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วารสารการวัด ประเมินผลสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 2(1), 53–55.
- โยธิน นิลคช. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018, 1(2), 411–422.
- วิทยา พัฒนเมธาดา. (2560). การจัดการเรียนรู้ (Learning Management). เข้าถึงได้จาก <https://newjoy23.wordpress.com/การจัดการเรียนรู้-2>. 29 พฤษภาคม 2566.
- วันชัย สุทธิศาสตร์. (2552). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศุภมาส แก้วเกลื่อน. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำศรีสะเกษ เขต 1. วารสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2(2), 979–990.
- ศุภวรรณ การญญะวีร์. (2564). การเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19. วารสารบรรณสารศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2(2), 4.
- ศุภักษร พองจางวาง และกอบสุข คงมนัส. (2559). การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องการเขียนโปรแกรมขั้นพื้นฐานด้วยภาษาจาวาสคริปต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9(3), 937–953.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียน เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 6(2), 1–13.
- สัมมา ธนธินัย. (2556). หลักการ ทฤษฎี และวิวัฒนาการการบริหาร. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2553). หลักเกณฑ์วิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- _____. (2562). การประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2558). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). *คู่มือการจัดระบบการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: ศูนย์การเรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.
- สิทธิณี ประภัสร์, อำนาจ บุญประเสริฐ และพจนีย์ มั่งคั่ง. (2565). คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 19(86), 93–94.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2560). *การบริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่มีประสิทธิภาพ*. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์ อินเตอร์กรุป จำกัด.
- อัมราภรณ์ เตือนจำรูญ. (2562). *คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศษ.ม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุมาพร ธรรมประเสริฐ. (2562). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อุษา นาคเกี้ยว. (2565). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ คม. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Borich Gray D. (2004). *Effective teaching methods*. S.L.: (R.R Donnelley & Sons).
- Greenberg, C. J. & Baron, R. A. (2003). *Behavior in organizational*. New Jersey: Prentice–Hall.
- McIlrath D. & Huitt W. (1995). *The teaching–learning process: A discussion of models*. Educational Psychology Interactive. Valdosta, GA: Valdosta State University.
- Northouse, P. (2007). *Leadership*. (4th ed). Thousand Oaks, CA: Sage. Person. Westley.
- Swaringim, Carl Thomas. (1982). A Comparison of Teacher Morale in Public Elementary School in St. Louis County Missonri. *Dissertation Abstracts International*, 34(6), 1785–1789.